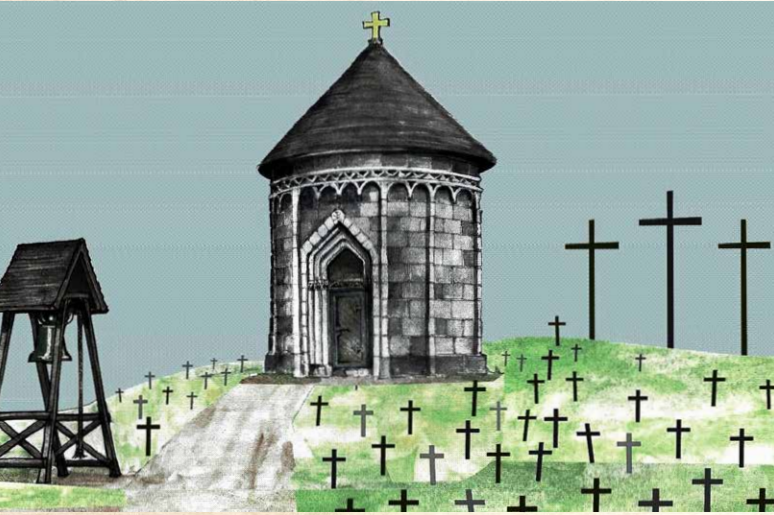

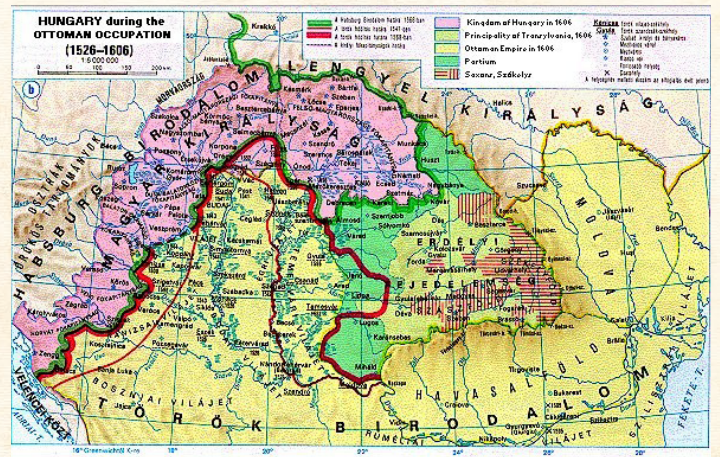
Szülőfalum, szép Szentlászló

Régi feljegyzések és a hiteles arckép másolat (V.)

Ez az a hely, ahol a Szent László forráslegenda valósággá változott. Ahol folyik a Hajta patak, ahol a lovagkirály nevére szentelték a régi templomokat, amiről a helyet is elnevezték Szentlászló falunak. Először a honfoglaló Kartal nemzetség, az Ákosok jöttek ide birtokolni a földet, majd a Péceliek, a Rozgonyiak, a Báthoryak gazdagodtak itt, később már hatalmaskodásba is kezdtek. Az 1284-es, majd az 1334-es oklevél írja először Zenthlazlow falu nevét, Mátyás király pedig a saját joghatósága alá vonta e terület erdőit és mezőit, hogy rendet teremtsen az úri birtokviszonyok között. Pl. 1362 augusztusában Mikcs bán unokája Ákos bátyjának parancsára familiárisaival együtt, elhajtotta Péter mester marháját Körvélyesről Dusnok faluba, az erdőt és a gyümölcsfákat

pedig vágni kezdték, még a szénát is elhordták. Egy másik 1469-es oklevél szerint a Rozgonyiak Szentlászló falujából a szomszéd birtok Bessenyei nevű jobbágya, éjszaka, elhajtotta Hágó Ambrus és Hágó Ágoston mind a 32 ártány, tölgyerdőben makkolt kővér disznóját. Ebből a középkori okmányból derül ki az is, hogy Hágó Ambrus és Hágó Ágoston testvérek az első, néven nevezett Szentlászlói jobbágyok voltak. Változatos, izgalmas volt itt a helyi történelem, de később még nagyobb bajok jöttek.

A Mohácsi vész után, 1529-ben már Hatvan várát is elfoglalták a törökök, sorra fosztották ki a környező falvakat, hódoltsági területté vált az egész Galga mente, így Szentlászló, Valkó, Ligetegyház, Ákosmonostor, Gedéd pusztákkal együtt.

A török bejegyzések szerint Szentlászló falu a budai szandzsák szahijébe tartozott, először nyolc adófizető portával rendelkezett, ötezer akcse évi adót fizetett a defterárnak, aki magas rangú tisztviselő volt a pasalik pénzügyi adminisztrációjában. Az adóztatás sokféle volt, de soha nem elégítette ki a Budai pasát, pl. egy megölt török katona életét is fejadóval kellett megváltani, de a fizetett évi adón kívül még szénát, fát, vaját és robotmunkát is kellett beszo­l­gáltatni.

A törökök amúgy nem törekedtek a lakosság nemzeti, vagy vallási megtérítésére, inkább az anyagi kiszípolozást tartották fontosnak.

A földesurak, püspökök mind elmenekültek. Pest-Pilis vármegye hivatala először Egerbe, majd a Füleki várba költözött, innen „irányították” a hódoltsághoz tartozó területeket. Ez főleg abból állt, hogy I. Ferdinánd királyi adóit, de még a földesúri és püspöki tizedeket is beszédtek. Mindezt a várkatonák kic­sapásai, portyázásai alkalmával.

A kispapok, Isten szolgálói azok maradtak. Szentlászlón 1546-ban még a helyén volt András pap, Valkón is Tamás pap, de az 1559-es török adóirat szerint már mindketten meghaltak, Mihál diák megszökött a faluból.

Szentlászlón a legnagyobb prédi­um vagy pusztá Kaja Diváne timaré volt. A korabeli török feljegyzés szerint ezen a birtokon él Tót Máté nős, 150 juha van, Torbágyi Pál és testvére András, Petrös

György nős, Zsilnák Ambrus, Dani Bálint és Bacsó István nős, továbbá Hágó Petre, akinek 70 juha van.

Pár évvel később 1562-ben ezt a Szentlászlói pusztát már Ferhát bin Abdul­lah birtokolta, de ő csak haszonélvező, Veli timár szedte a dézsmát, akinek még plusz 50 kile szemes búza és 10 szekér széna is járt. Ebben a török nyil­vántartásban volt még 6 nőtlen fiatal férfiú, akik Jászberény, amúgy Birin városból jöttek, de közülük 1564-ben ketten már meghaltak, négyen pedig megszöktek.

Egy következő Szentlászlói adat, vagy inkább feljegyzés még mindig a török hódoltságból való, de a Vatikáni Levél­tarban találták meg. Majdnem száz évvel később, 1653-ban a Bosnyák származású Benlich Máté belgrádi ferences püspök járt itt. A római pápa (IX. Ince) megbízásából jött Magyarországra, hogy körbe nézzen az elfoglalt területeken, hogy bátorító hitet öntsön az itt élő katolikus emberek lelkébe. A jezsuita püspök nem veszélytelen és hosszú útján visszafelé Gyöngyösről Hatvanba, majd Turára érkezett, innen pedig két mérföldre a Szentlászló királyi tiszteletére szentelt kerek templomba. A faluban már nem volt pap, de fogadta őt a vándormissziós licenciátus és a település népe. Misét mondott a Turai úti templomdombon, prédikált, buzdító latin beszédét egy jezsuita pap fordította magyarra. Közben megszentelt egy harangot, megbérmált 96 férfit és 123 nőt, akik a környező pusztákról, még Szentegyed faluból is jöttek. És ebből a Vatikánnak elküldött, kalligrafikus latin betűs, püspöki jelentésből tudjuk, hogy kis templomunkban egy szépséges oltár volt, vászonra festett Szent László képpel, Szt. István, Szt. Ilona,

Szt. Erzsébet, Szűz Mária szobrokkal. A törökök a látogatást nem akadályozták, ami elsősorban a bátor püspök nagy tekintélyének, török nyelvtudásának is köszönhető.

Ebben az időben Szentlászló falu főleg katolikus lakosságát már elérték a reformációs tanok is, de 1683-tól létrejött az Európai Szent Szövetség összefogása, és később a török hadsereg óriási vereséget szenvedett Bécs alatt. A hódoltsági területeken így Pest-Pilis vármegyében is, önkéntes hadnagyságok alakultak. Ebben az időszakban volt választott parasztkapitány Tóth Madarász Demeter Szentlászlói jobbágy is.

A török kiűzése után pedig a Habsburg elnyomás fokozódott. Ezekből a „pest elejin” portyázó hadnagyságból kerültek ki aztán a Rákóczi Szabadságharc (1703-1711) szentlászlói kuruc katonái, akikről így mondja szó szerint a feljegyzés: Károlyi Sándor kuruc generális ezribe mentek mind a 24-en, neveiket nem is tudgyák. Aztán a Pest-Pilis-Solt vármegyei monográfiából kiderül: kurucaink Boldog faluban és a Gödöllőn gyülekező Borbély Balázs brigadéros Hadnagyság fegyveresei között harcoltak.

Később pedig már a Labanc-irányítási vármegye utasítására mindig csak

vonakodtak az ütközettől – mondván, a parasztvármegye nem a kurucok kergetésére van röndölve. A Rákóczi Szabadságharcot leverték, de a török igtától megszabadult a falu, a környező erdőből is visszatelepültek a Szentlászlói meggyötört emberek.

Már 1691-ben pecsétet, címet kapott a település, a mesteremberek is jöttek, mutatkoztak a polgárosodás jelei, Falapi Balázs volt Szentlászló falu bírója, az ősi Turai úti Ekléziába

visszajöttek a katolikus egyház papjai, 1713-tól már Oláh Ferenc, majd Kori-csánszky László szolgált a kerek templomban.

Szentlászlón növekedett a lakosság száma, már nem a rideg, legeltető állattartás, hanem a jövedelmezőbb földművelés, a gabona termesztése volt a meghatározó, elindult a Hajta patak malomkereke is.

A drága szentlászlói földek és erdők azonban a távoli, Kismartonban székelő fényes Esterházy hercegek birtokába kerültek. Megint a jobbágyvilág, további szenvedés, de az újabb reménykedés évei következtek.

Mária Terézia uralkodásának elején, 1743-ban rakták le a Nagy (Fő) utcai új Barokk templom alapkövét, amit két év alatt fel is építettek. Két katolikus temploma volt Szentlászló falunak. Az 1745. június 27-ére elkészült új Barokk templomot is Szent László áldott nevére szentelték. Tán az sem véletlen,

hogy ebben az időben (1743-1783) került biztos helyre a Nagyváradról menekített Szent László-herma, második szent királyunk ereklyéje, annak ezüstözött mellszobra. Hányatott sorsú nemzeti ereklyénket ugyanis Zichy Ferenc Győri püspök mentette át, végül is Győrbe, a Nagyboldogasszony Bazilikába, annak Héderváry kápolnájába.

Lovagkirályunk nemzeti ereklyetartójában megőrizték Szent László eredeti koponyacsontját a védő kapszulával együtt. Ennek a Hermának jelképes másolatát látjuk itt a Vác-Szentlászlói Községháza épülete előtt is.

És – nem feledve most helytörténeti írásunk folytatását – figyeljünk még kicsit a Szent László Herma további sorsára.

Két éve már, hogy magyarországi és külföldi tudományos szaklapokban, de az interneten is megjelentek a tudományos szenzációnak számító hírek: Sikeres (DNS) antropológiai-vizsgálatot végeztek a Szent László koponyaereklyén, amihez a Győri Egyházmegye is hozzájárult. Ezt a korszerű vizsgálatot a Magyarságkutató Intézet megrendelésére végezte egy nemzetközileg is elismert tudományos kutatócsoport, mégpedig az eredeti koponyából vett DNS kivonásával, a fagyökréből vett speciális, roncsolásmentes eljárással. A 2021-ben megtörtént vizsgálatról azt is tudjuk, Szent László genetikai örökítőanyaga olyan kiváló minőségben és nagy tisztaságban megőrződött, hogy a szekvenálást és az elemzéseket egy ma élő ember genomvizsgálatához hasonló, magas felbontással lehetett elvégezni. Az ún. Y-kromoszóma elemzés kétséget kizáróan bizonyította, hogy a vizsgált egyén az Árpád-ház egyenesági férfi tagja, tökéletesen megegyezik III. Béla szekvenciájával, ezzel pedig a koponya hitelessége is egyértelmű-

en igazolódott. Azaz, biztosra vehető, hogy a Szent László-herma lovagkirályunk csontjait rejt.

(Néhány személyi adat még Szent Lászlóról: kb. 1040-ben született, meghalt 1095-ben Nyitrán. Apja a sokáig száműzetésben élő I. Béla Árpádházi király, anyja Richeza lengyel hercegnő, akit női ágon II. Ottó német-római császár unokájaként tartottak számon.)

A Szent László-herma anatómiai-antropológiai vizsgálatai arra utalnak, egy teljesen egészséges, jó módban élő, europa-mongolid, ötvenes-hatvanas éveiben elhunyt, erős izomzatú, kiemelkedő aktivitást megélt emberről, annak koponyájáról van szó.

A későbbi Szent László arckonstruktív vizsgálat is a Győri bazilika múzeumi termében és a Hittudományi Főiskolán történt. Alaposan körbejárták, elemezték az ereklye megmaradt csontjait, természetesen garantált biztonsági feltételek között, és a hazai természet-tudományos élet legkiválóbb antropológusaival. A modern vizsgálathoz számítógépes szoftvert és antropológiai adaptációkat hívtak segítségül, majd a régi etruszk és egyiptomi gipszszobrok mintájára festették is, hogy jól láthatóak legyenek az arcvonások.

Az eredeti herma, a Szent László ereklyetartó jól ismert mellszobor képe a szakállas, hosszú hajú férfiit mintázó szentet idézi, az új arckonstruktív, az ereklye dobozában lévő koponyacsont vizsgálata inkább az embert mutatja. Ennek teljes morfológiai vizsgálata adja meg a Szent László képet, arcvonásainak hiteles mását.

És most itt, szemtől szembe találjuk magunkat Szent László lovagkirály eredetin tiszta arckép másával.

Szülőfalum szép Szentlászló!

Balogh Zoltán

Forrás:

- Váci Püspöki és Káptalani Levéltár digitalizált iratai
- A Váci Egyházmegye történeti névtára (Chobot Ferenc)
- Szent László király élete és tisztelete (Athleta Patriae)
- Jegyzet - Szentlászlói török idők (Takács József)
- Adatok, dokumentumok Vác-szentlászló életéből (Lukács András apát)
- Vác-szentlászló története (Asztalos István – Horváth Lajos – Kulcsár Valéria)
- Benlich Máté Belgrádi püspök jelentése (Borsa István – Tóth István György)
- <https://magyarnemzet.hu/kultura/2022/07/bebizonyosodott-hogy-a-szent-laszlo-herma-a-lovagkiraly-csontjait-rejti>